

Γλωσσική παρεμβολή

Μαρία Χριστοφιλοπούλου

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Abstract

Interference has been an issue of research in foreign bibliography both in language learning process and in translation studies. As far as foreign languages are concerned, the studies conducted deal with bilinguals and the observations made refer to the extent to which the subjects are influenced in vocabulary and syntax not only within their native languages but also in comparison with third languages. As far as translation is concerned, interference relates to how translators transfer a text into the target language. Given the fact that every text is part of the target culture and every culture is run by a set of rules called norms, the speakers' compliance to them results in the acceptance or rejection of an utterance by native speakers.

Keywords: interference, syntax, bilinguals, translation, norms, comparable corpora

1. Παρεμβολή και γλώσσες

Η *γλωσσική παρεμβολή* (interference) έχει παρατηρηθεί και έχει μελετηθεί εκτενώς όσον αφορά στην εκμάθηση των γλωσσών γενικότερα. Οι μελέτες έχουν ως αφετηρία τους δίγλωσσους ομιλητές και καταγράφουν το πόσο αυτοί επηρεάζονται στο λεξιλόγιο και στη σύνταξη, τόσο ανάμεσα στις δύο μητρικές τους γλώσσες αλλά και σε σχέση με τρίτες.

Στη μελέτη τους οι Sunderman και Kroll ερευνούν την επίδραση που έχει η μητρική γλώσσα στην ξένη γλώσσα στα διάφορα επίπεδα γνώσης της δεύτερης σε ό,τι αφορά στο λεξιλόγιο. Έτσι, λοιπόν, παρατηρούν ότι η επίδραση της μητρικής γλώσσας στην ξένη είναι εμφανής τόσο σε λεξιλογικούς τύπους όσο και σε μεταφραστικά ισοδύναμα σε άτομα που κατέχουν άριστα την ξένη γλώσσα (Sunderman και Kroll 2006: 417). Επίσης, η παρεμβολή σε ζητήματα μορφής αποτελεί γενικό χαρακτηριστικό της αναγνώρισης λέξεων για τους δίγλωσσους.

Οι Elston-Güttler και Williams (2008) ασχολούνται με την επίδραση της πρώτης γλώσσας Γ1 κατά την λεξικοποίηση στη δεύτερη γλώσσα Γ2 σε προτασιακά συγκεκριμένα προχωρημένων Γερμανόφωνων της Αγγλικής. Η έρευνα εστιάζει σε περιπτώσεις όπου πολύσημες λέξεις της Γ1 αντικαθίστανται από ανεξάρτητες λέξεις στη Γ2.

Οι Rothman και Amaro (2010) εστιάζουν στις αλλαγές που ενδέχεται να υπάρχουν σε ό,τι αφορά στο συντακτικό επίπεδο κατά την εκμάθηση μιας τρίτης ξένης γλώσσας. Οι παράγοντες που εξετάζουν είναι: η επιρροή της μητρικής γλώσσας Γ1, η επιρροή της πρώτης ξένης γλώσσας Γ2 και ένα μοντέλο (Cumulative Enhancement Model), κατά το οποίο πραγματοποιείται επιλεκτική μεταφορά από οποιαδήποτε προϋπάρχουσα γλωσσολογική γνώση.

Επίσης, οι Hatzidaki, Branigan και Pickering (2011) μελέτησαν το φαινόμενο της παρεμβολής στη σύνταξη σε δίγλωσσους ομιλητές της Ελληνικής και της Αγγλικής γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, εστίασαν στην έρευνα της συμφωνίας υποκειμένου-ρήματος αλλά και στο πόσο επηρεασμένοι είναι οι ομιλητές από τη χρήση ενικού ή πληθυντικού αριθμού κατά τη μετάφραση στην έτερη γλώσσα τους.

2. Παρεμβολή και μετάφραση

Δεδομένου ότι η παρεμβολή αφορά στις γλώσσες, δεν θα μπορούσε να μην συσχετίζεται και με την Επιστήμη της Μετάφρασης, δεδομένου ότι μετάφραση είναι, σε αδρές γραμμές, η μεταφορά ενός κειμένου από μια γλώσσα (γλώσσα-πηγή) σε μια άλλη (γλώσσα-στόχο). Αυτού του είδους η μεταφορά δημιουργεί αρκετά προβλήματα στους επίδοξους μεταφραστές, οι οποίοι καλούνται να αποφασίσουν αφενός τι ακριβώς θα μεταφέρουν και αφετέρου πώς θα το μεταφέρουν. Η έννοια της παρεμβολής σχετίζεται με το δεύτερο σκέλος του προβληματισμού των μεταφραστών.

Ο Newmark αναφέρεται στην παρεμβολή και την ορίζει ως τη μεταφορά ή την αυτολεξεί μετάφραση ενός στοιχείου της γλώσσας-πηγής ή μιας τρίτης γλώσσας στο κείμενο-στόχος. Ως στοιχείο νοείται η συντακτική δομή, μια λέξη, ένας ιδιωματισμός, η μεταφορές ή η σειρά των λέξεων. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει το μήκος των προτάσεων, τα σημεία στίξης, τα κύρια ονόματα, τους νεολογισμούς ή τις λέξεις που έχουν πολιτισμικό βάρος (Newmark 1991: 78). Για τον Newmark η παρεμβολή εξαρτάται εν μέρη από το κειμενικό είδος, δεδομένου ότι στην περίπτωση της λογοτεχνικής μετάφρασης το εν λόγω φαινόμενο έχει θετική χροιά αφού συχνά εμπλουτίζει τη μετάφραση. Θετική παρεμβολή μπορεί να υπάρχει και στους διεθνείς οργανισμούς όταν στόχος είναι η βελτίωση της επικοινωνίας με την τυποποίηση των όρων που αναφέρονται σε θεσμούς και διαδικασίες. Ωστόσο, η παρεμβολή μπορεί να είναι αρνητική όταν καταλήγει να παράγει μια μορφή αργκό (Newmark 1991: 80). Στη συνέχεια (Newmark 1991: 83-86), διακρίνει έξι κατηγορίες παρεμβολής:

- τη συντακτική παρεμβολή, η οποία περιλαμβάνει λανθασμένες γραμματικές δομές και ο κυριότερος λόγος εμφάνισής της είναι η ελλιπής από μέρους του μεταφραστή γνώση των γραμματικών δομών της μητρικής του γλώσσας,
- τη λεξιλογική παρεμβολή, η οποία αποτελεί πολύ πιο σοβαρό λάθος καθώς αλλοιώνει το νόημα της πρότασης,
- τη μεταφορική παρεμβολή, η μετάφραση των οποίων οφείλει να γίνεται λαμβάνοντας κανείς υπόψη τη συχνότητα, το ύφος, τη φυσικότητα,
- την παρεμβολή στη σειρά των λέξεων, η οποία καταδεικνύει την έμφαση που θέλει να δώσει ο συντάκτης του κειμένου-πηγής,
- την πολιτισμική παρεμβολή, τη μετάφραση δηλαδή των λέξεων που σχετίζονται με τον πολιτισμό μιας χώρας και
- την παρεμβολή της τρίτης γλώσσας, κατά την οποία ο μεταφραστής επηρεάζεται από την τρίτη γλώσσα εργασίας του.

Ο θεμελιωτής της θεωρίας των Περιγραφικών Μεταφραστικών Σπουδών Toury τονίζει ότι η μετάφραση εμπεριέχει εξ ορισμού δύο γλώσσες και, ως εκ τούτου, κινείται ανάμεσα σε δύο πολιτισμούς, οι οποίοι με τη σειρά τους διέπονται από ένα σύνολο κανόνων, τις νόρμες (norms). Επίσης, θεωρεί ότι «οι νόρμες υιοθετούνται από τα άτομα στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησής τους και ο βαθμός τήρησής τους από τους φυσικούς ομιλητές [...] επισύρει αποδοχή ή απόρριψη μιας πραγμάτωσης λόγου από τα λοιπά μέλη της γλωσσικής κοινότητας» (Σαριδάκης 2010: 153-154). Ως εκ τούτου, η επιλογή ή όχι της τάδε ή της δείνα απόδοσης κατά τη μεταφραστική διαδικασία γίνεται σύμφωνα με κοινωνικούς και γλωσσικούς παράγοντες.

Το γεγονός αυτό είναι κατανοητό αν αναλογιστεί κανείς ότι η μετάφραση αποτελεί από τη φύση της κείμενο, το οποίο «εντάσσεται στο πολιτισμικό σύστημα της ΓΣ, με εστίαση στη *σημαντικότητα* (significance) ή την αποδεκτότητά του (Σαριδάκης 2010: 155). Σε ό,τι αφορά στην κοινωνικο-πολιτισμική της διάσταση, η μετάφραση υπόκειται σε περιορισμούς διαφόρων ειδών και βαθμών. Για παράδειγμα, η ΓΠ και η ΓΣ με τις

μεταξύ τους σχέσεις, η διαφορά στα είδη κειμένων, οι σημασιολογικές διαφορές, η αποδεκτότητα στον πολιτισμό-στόχο, η οποία με τη σειρά της καθορίζει τη θέση που θα πάρει το μετάφρασμα μέσα σε αυτόν (Toury 1995: 204-205) ή η εμπειρία που διαθέτει κανείς στην μετάφραση (Toury 1995: 254).

Ως εκ τούτου, ο εκάστοτε μεταφραστής καλείται κάθε φορά να επιλέξει αν το κείμενο που θα συντάξει θα συμβαδίζει με το πρωτότυπο και άρα με τις νόρμες που θέτει το ίδιο ή με τις νόρμες που θέτει ο πολιτισμός-στόχος, ο οποίος θα «φιλοξενήσει» το τελικό προϊόν. Στην πρώτη περίπτωση, γίνεται λόγος για *επαρκή μετάφραση* (adequate translation), κατά την οποία υλοποιούνται στη ΓΣ κειμενικές σχέσεις του ΚΠ χωρίς ο μεταφραστής να λαμβάνει υπόψη το δικό του [βασικό] γλωσσολογικό σύστημα (Even-Zohar 1975: 43) και ενδεχομένως να μην συμφωνεί με τις νόρμες και τις πρακτικές του πολιτισμού-στόχου. Στη δεύτερη περίπτωση, δίνεται έμφαση στις νόρμες του πολιτισμού-στόχου, η προσκόλληση στις οποίες καθορίζει την *αποδεκτότητα* (acceptability) του κειμένου (Toury 1995: 56).

Στη συνέχεια, διατυπώνει το νόμο της *παρεμβολής* (interference) ως εξής: «Στη μετάφραση, τα φαινόμενα που προσιδιάζουν τη σύσταση του κειμένου-πηγή τείνουν να μεταφέρονται στο κείμενο-στόχος» (Toury 1995: 275). Ο θεωρητικός κάνει λόγο για αρνητική παρεμβολή, όταν οι δομές που χρησιμοποιεί ο μεταφραστής αποκλίνουν από τις «κανονικές» δομές της γλώσσας-στόχου, και για θετική παρεμβολή, όταν τα μεταφερόμενα στοιχεία δεν δημιουργούν στο κείμενο-στόχος «μη κανονικές» δομές.

Το φαινόμενο της παρεμβολής μπορεί να εξηγηθεί αφενός υπό γνωσιακούς όρους και αφετέρου υπό κοινωνιογλωσσολογικούς παράγοντες. Στην πρώτη περίπτωση ενδιαφέρει το πώς προσεγγίζει ο εκάστοτε μεταφραστής το δοθέν κείμενο: ως μια *ενιαία οντότητα* (one entity), δηλαδή ως ένα αυτοτελές μήνυμα μιας επικοινωνιακής πράξης, ή ως οργάνωση *οντοτήτων δευτέρου επιπέδου* (lower-level linguistic entities). Σε ό,τι αφορά στους κοινωνιογλωσσολογικούς παράγοντες, ο Toury θεωρεί ότι υπάρχει *ανοχή* (tolerance) στο φαινόμενο της παρεμβολής όταν η μετάφραση πραγματοποιείται από μια γλώσσα/ένα πολιτισμό «μεγάλου κύρους», κυρίως όταν η γλώσσα-στόχος/ο πολιτισμός-στόχος θεωρούνται «ελάσσονος» σημασίας (Toury 1995: 267-279).

Η Mauranen (2004: 65-82) εξέτασε εάν το φαινόμενο της παρεμβολής αποτελεί θεμελιώδη νόμο στη μετάφραση ή μεταφραστικό *καθολικό* (universal) χρησιμοποιώντας ένα συγκρίσιμο σώμα κειμένων αποτελούμενο από πρωτότυπα κείμενα στην ΓΣ (Φιλανδικά) και μεταφράσεις διαφορετικών ΓΠ (κυρίως Αγγλικά και Ρώσικα). Η σύγκριση έδειξε ότι τα μεταφράσματα παρουσίαζαν αφενός αποκλίσεις από τα πρωτότυπα μη-μεταφρασμένα κείμενα και αφετέρου, περισσότερες ομοιότητες μεταξύ τους σε σύγκριση με τα μη-μεταφρασμένα κείμενα. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει είναι ότι «η ΓΠ επηρεάζει τη διαμόρφωση μεταφράσεων, αλλά αυτό δεν μπορεί να είναι η μόνη αιτία, επειδή τα μεταφράσματα μοιάζουν μεταξύ τους» (στο Mauranen και Kujamäki 2004: 79).

Επίσης, η Eskola (2004: 83-99) θεωρεί ότι θα πρέπει να γίνεται λόγος για *νόμους μετάφρασης* (laws of translation) γενικότερα και τονίζει τις διαφορές στη συχνότητα και κατανομή τριών άκλιτων δομών των ρημάτων στα Φιλανδικά συγκρίνοντας κείμενα που είχαν συνταχθεί στην ίδια γλώσσα και μεταφράσματα από τα Αγγλικά και τα Ρώσικα. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει είναι ότι η ΓΠ επηρεάζει τη μετάφραση των κειμένων και διατυπώνεται ως εξής: «Οι μεταφράσεις τείνουν να παρουσιάζουν περιορισμένη αντιπροσώπευση των μοναδικών γλωσσολογικών χαρακτηριστικών που είναι συγκεκριμένα στη ΓΣ και αντιπροσωπεύουν υπέρ του δέοντος τα χαρακτηριστικά που έχουν απλά μεταφραστικά ισοδύναμα που χρησιμοποιούνται συχνά στη ΓΠ (λειτουργώντας ως κάποιου είδους ερέθισμα στο ΚΠ)», γεγονός που πλησιάζει την ιδέα της παρεμβολής (Eskola 2004: 96).

Ο Jantunen (2004: 101-126) χρησιμοποιεί μια μέθοδο συγκριτικής ανάλυσης τριών φάσεων (TPCA) για να ερευνήσει τις ασυνήθεις συχνότητες σε λεξιλογικό επίπεδο και τους ασυνήθεις λεξιλογικούς και γραμματικούς συνδυασμούς. Η μέθοδος του συνίσταται σε πρώτη φάση στην σύγκριση μη μεταφρασμένων κειμένων και μεταφράσεων από διάφορες ΓΠ, στη σύγκριση μη μεταφρασμένων κειμένων και μεταφράσεων από μια ΓΠ (την Αγγλική) σε δεύτερη φάση και σε τρίτη και τελευταία φάση μια προσπάθεια αποσαφήνισης του αν τα μεταφράσματα από μια ΓΠ παρουσιάζουν χαρακτηριστικά διαφορετικά από εκείνα των μεταφράσεων γενικότερα. Η ανάλυσή του εστιάζει σε τρεις συνώνυμες Φιλανδικές λέξεις, δεδομένου ότι «πολλές μελέτες πρεσβεύουν ότι τα συνώνυμα μπορεί να αντιμετωπίζονται διαφορετικά στα ΚΠ και στις μεταφράσεις τους και αφετέρου επίσης στις μη-μεταφράσεις μιας δεδομένης γλώσσας και στις μεταφράσεις στην ίδια γλώσσα» (Jantunen 2004: 121). Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δεν αποδεικνύουν την ύπαρξη μεταφραστικών καθολικών αλλά «παρουσιάζουν τάσεις που ίσως αντανακλούν την επιρροή της ΓΠ» (ibid.)

Ο Even-Zohar (2005) θεωρεί ότι η παρεμβολή λαμβάνει χώρα σε ένα περιβάλλον επαφών όπου πραγματοποιείται μια έμμεση ή άμεση μεταφορά από έναν πολιτισμό Α σε έναν πολιτισμό Β. Ως παράδειγμα, αναφέρει ότι στην περίπτωση μεταφοράς προϊόντων από μια κοινωνία σε μια άλλη μπορεί να γίνει λόγος για παρεμβολή όταν υπάρχει οικειοποίηση στην τοπική παραγωγή του εκάστοτε προϊόντος από την κοινωνία που το δέχεται. Επίσης, από τη στιγμή που θα υιοθετηθεί το προϊόν τότε δεν ενδιαφέρει πλέον το μέρος από το οποίο προήλθε και η καλή ή κακή πορεία του αποτελεί ζήτημα της ίδιας της κοινωνίας. Για τον Even-Zohar, η παρεμβολή έχει τρεις γενικές αρχές:

1. είναι πάντοτε επικείμενη, παρόλο που δεν είναι ορατή,
2. αφορά κατά κύριο λόγο μια ομάδα ή έναν πολιτισμό και σπανίως είναι αμφίπλευρη και
3. μπορεί να συμβαίνει σε ορισμένα μόνο επίπεδα του πολιτισμού και όχι να διαμορφώνει απόλυτα τον πολιτισμό.

Σε ό,τι αφορά στους λόγους εμφάνισης και πραγματοποίησης της παρεμβολής, πιστεύει ότι αργά ή γρήγορα θα υπάρξει παρεμβολή εάν δεν υπάρξουν ενδείξεις αντίστασης δεδομένου ότι σε περιπτώσεις μακρόχρονων επαφών δημιουργούνται οι συνθήκες που θα ευνοήσουν σε δεύτερο χρόνο την παρεμβολή, ενώ η χρονική στιγμή που θα συμβεί η τελευταία δεν είναι απόλυτα ξεκάθαρη. Επιπρόσθετα, το φαινόμενο της παρεμβολής συναντάται όταν ένα σύστημα δείχνει αναποτελεσματικό και θεωρείται ότι πρέπει να αλλάξει. Δεδομένου ότι το ίδιο το σύστημα μπορεί να μην διαθέτει τα απαραίτητα στοιχεία της αλλαγής, μπορεί ένα άλλο κοντινό του σύστημα να έχει τις κατάλληλες νόρμες για να πραγματοποιηθεί η εν λόγω αλλαγή. Επίσης, η υπεροχή ενός πολιτισμού λόγω οικονομικής, πολιτικής ή και αποικιοκρατικής ισχύος αποτελούν επιπλέον λόγους παρεμβολής.

Τέλος, η Więclawska-Szymańska (2009: 38-53) εξετάζει το φαινόμενο της λεξιλογικής παρεμβολής σε νομικά κείμενα, εστιάζοντας στους *όρους-δάνεια* (loan terms) της Αγγλικής και την υιοθέτησή τους στη Πολωνική γλώσσα. Περιγράφει τις γλωσσικές αλλαγές κατά τη διαδικασία της *εισαγωγής λέξεων* (lexical importation) σε νομικά κείμενα, εξετάζοντάς τες υπό το πρίσμα γραφικών, μορφολογικών και σημασιολογικών διαστάσεων. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εισαγωγή ορολογίας επιφέρει γλωσσολογικές ποικιλίες στον πολιτισμό-στόχος, οι οποίες επιτρέπουν σημασιολογικές διαφοροποιήσεις σε έννοιες που ήδη υπάρχουν στη ΓΣ.

3. Μεθοδολογία

Για να διερευνηθεί το φαινόμενο της γλωσσικής παρεμβολής σε ό,τι αφορά στο εφαρμοσμένο μέρος της διδακτορικής διατριβής θα δημιουργηθεί αρχικά ένα σώμα κειμένων (ΣΚ). Πρεσβεύεται ότι «στόχος είναι το ΣΚ να είναι αρκετά μεγάλο, ώστε να αντιπροσωπεύει όλες τις σχετικές ποικιλίες της γλώσσας, καθώς και το χαρακτηριστικό λεξιλόγιό τους, κατά τρόπον ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για την ανάπτυξη αξιόπιστων γραμματικών, λεξικών, θησαυρών και άλλου υλικού γλωσσικής αναφοράς» (Sinclair στο Σαριδάκης 2010: 27).

Το εν λόγω σώμα κειμένων είναι συγκρίσιμο, όπως ορίζεται από την Baker δηλαδή μια συλλογή πρωτότυπων κειμένων και μια μεταφρασμάτων. Φυσικά, «η συγκρισιμότητα προσδιορίζεται με βάση το ότι οι εν λόγω συλλογές πρέπει να «καλύπτουν όμοιο πεδίο, ποικιλία γλώσσας και χρονικό εύρος, και να έχουν συγκρίσιμη έκταση. Το μεταφραστικό σώμα κειμένων πρέπει [εξ άλλου] να είναι αντιπροσωπευτικό του φάσματος των συντακτών των πρωτότυπων κειμένων και των μεταφραστών» (Baker 1995: 234 στο Σαριδάκης 2011: 164).

Επίσης, δεδομένου ότι «στο πεδίο των ΣΚ, οι περισσότερες μελέτες βασίζονται, ρητώς ή αρρήτως, στην έννοια του κειμενικού είδους (genre)» (Σαριδάκης 2010: 85-6) τα εν λόγω κείμενα θα είναι ειδικά – τεχνικά – αφού «η χρήση υπογλωσσών μπορεί να προσδιορίσει με μεγαλύτερη ασφάλεια τη σχέση μεταφραστικού και μη-μεταφραστικού λόγου, γεγονός που δεν ισχύει με την ίδια ευκολία σε αντίστοιχα σώματα γενικής γλώσσας» (Σαριδάκης 2010: 180).

Στη συνέχεια, θα εντοπιστεί και θα καταγραφεί η διαγλωσσική παρεμβολή, στα ζεύγη γλωσσών των κειμενικών δειγμάτων, με εστίαση στα επίπεδα του λεξιλογίου και των συντακτικών δομών, δεδομένου ότι το εν λόγω φαινόμενο παρουσιάζεται πρωτίστως στα επίπεδα αυτά (Σαριδάκης 2010: 284).

Σε αυτό το σημείο, γίνονται οι πρώτες ενέργειες σχεδιασμού ενός σώματος κειμένου. Συλλέγονται οικονομικά κείμενα – πρωτότυπα Αγγλικά και τα αντίστοιχα μεταφράσματά τους – από το Διαδίκτυο. Ένα βασικό πρόβλημα που προκύπτει κατά την αναζήτηση και επιλογή αντιπροσωπευτικών κειμένων είναι ότι στο Διαδίκτυο υπάρχουν κυρίως περιλήψεις οικονομικών άρθρων από την αγγλική γλώσσα ή ακόμα και παράθεση αποσπασμάτων και όχι τόσο αυτούσια μετάφραση αυτών. Έπειτα, τα πιθανά φαινόμενα γλωσσικής παρεμβολής καταγράφονται και εν συνεχεία, ελέγχονται σε ένα μονόγλωσσο γενικό σώμα κειμένων αναφοράς (ΣΕΚ, ΕΘΕΓ).

Αν και η έρευνα βρίσκεται σε εξαιρετικά πρώιμο στάδιο μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι το εν λόγω φαινόμενο παρουσιάζεται υπό μορφή δομικών και φραστικών εκτύπων και κατά λέξη μεταφρασμάτων (Σαριδάκης 2012: 1121). Ακολουθούν ενδεικτικά κάποια παραδείγματα.

4. Παραδείγματα

Κείμενο 1

Πρωτότυπο: Germany's approach to crisis lost in translation

Μετάφρασμα: The Irish Times: Χαμένος στη μετάφραση ο τρόπος που αντιμετωπίζει η Γερμανία την κρίση

- 1) The **euro zone crisis** is, among other things, an academic argument
Η **κρίση της Ευρωζώνης**, μεταξύ άλλων, αποτελεί μία ακαδημαϊκή αντιπαράθεση

Τόσο στο ΣΕΚ όσο και στον ΕΘΕΓ δεν εμφανίζεται η εν λόγω σύνταξη. Πρόκειται για κατά λέξη μετάφραση από την Αγγλική γλώσσα, η οποία δεν φαίνεται να χρησιμοποιείται στον ελληνόφωνο οικονομικό χώρο. Εμφανίζεται στο Google αλλά η

συχνότητα της είναι μικρή. Ωστόσο, πρόκειται για θετική παρεμβολή, δεδομένου ότι δεν ξενίζει τους Έλληνες αναγνώστες.

- 2) Dominating the English-language debate is a Keynesian tradition, which believes that **anti-cyclical stimulus** is key to **reviving** euro zone **growth**
Στον αγγλόφωνο διάλογο έχει επικρατήσει η κεϋνσιανή παράδοση, που πιστεύει πως η **αντικυκλική τόνωση** αποτελεί τη βάση για την **επιστροφή της ανάπτυξης** της Ευρωζώνης

Η πρώτη σύναψη φαίνεται να δημιουργεί αρκετά προβλήματα. Δεν χρησιμοποιείται στα προαναφερθέντα μονόγλωσσα σώματα κειμένων και η αναζήτηση στο Google εμφανίζει μόνο το παρόν άρθρο. Ως εκ τούτου, γίνεται λόγος για αρνητική παρεμβολή, η οποία οδηγεί τον Έλληνα αναγνώστη να αναρωτηθεί τι ακριβώς είναι η αντικυκλική τόνωση.

Η δεύτερη σύναψη δεν εμφανίζεται στο ΣΕΚ αλλά παρουσιάζεται στον ΕΘΕΓ ελαφρώς διαφορετικά: “επιστροφή στην οικονομική ανάπτυξη” και στο Google παρά τη μικρή συχνότητα. Έτσι, λοιπόν, πρόκειται για θετική παρεμβολή δεδομένου ότι η διατύπωση είναι αρκετά σαφής.

- 3) [...] and shares the **neo-liberal objection** to expansive fiscal and monetary policy to steady **recession-hit** economies
[...] μοιράζεται τη **νεοφιλελεύθερη ένσταση** στην επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική σε σταθερές οικονομίες **που έχουν χτυπηθεί από την ύφεση**

Πρόκειται για θετικές παρεμβολές. Η πρώτη σύναψη δεν εμφανίζεται σε ΣΕΚ και ΕΘΕΓ, ενώ η αναζήτηση στο Google δείχνει μόνο το παρόν άρθρο. Ωστόσο, το αναγνωστικό κοινό δεν αντιμετωπίζει προβλήματα κατανόησης. Όσον αφορά στη δεύτερη διατύπωση, τα ρήματα που συνοδεύουν το ουσιαστικό “ύφεση” είναι τα “βγάζω, πλήττω, παρατηρώ” (ΣΕΚ) και “ξεπερνάω, βρίσκομαι, προκαλώ, επηρεάζω, οδηγώ, εξαγοράζω, γνωρίζω, περνάω, οδηγώ, πυροδοτώ, βυθίζω, επιφέρω, επιταχύνω” (ΕΘΕΓ). Επίσης, η αναζήτηση στο Google παρουσιάζει λίγα αποτελέσματα. Δεν υπάρχουν, όμως, προβλήματα κατανόησης.

- 4) [...] giving the state a role in **income redistribution**, hindering cartels and monopolies and managing a robust **welfare safety net**
[...] δίνοντας στο κράτος ρόλο **αναδιανομέα εισοδήματος**, παρεμποδιστή των καρτέλ και των μονοπωλίων και διαχειριστή ενός **διευρυμένου δικτύου πρόνοιας**

Ενώ γίνεται λόγος για “αναδιανομή εισοδήματος” σε ΣΕΚ, ΕΘΕΓ και Google, δεν υφίσταται πουθενά η σύναψη “αναδιανομέας εισοδήματος”. Η εν λόγω σύναψη ξενίζει το ελληνικό αναγνωστικό κοινό και η παρεμβολή είναι αρνητική. Στη δεύτερη περίπτωση, προβληματίζει το επίθετο “διευρυμένος”, χωρίς όμως να δημιουργεί ιδιαίτερη σύγχυση. Έτσι, λοιπόν, θα μπορούσε να γίνει λόγος για θετική παρεμβολή.

- 5) Markets always work smoothly but **if shocks come**, and demand
Οι αγορές πάντα λειτουργούν σωστά, αλλά όταν **έρχονται κρίσεις** και η ζήτηση

Σε αυτή την περίπτωση, γίνεται λόγος για θετική παρεμβολή δεδομένου ότι, μπορεί η εν λόγω σύναψη να μην εμφανίζεται σε ΣΕΚ και ΕΘΕΓ αλλά μόνο στο Google, ωστόσο δεν δημιουργεί προβλήματα.

- 6) Critics say ordoliberalism is overly rigid, with an **in-built blindness** to how [...]
Οι επικριτές λένε πως ο ορδοφιλευθερισμός είναι εξαιρετικά άκαμπος, με μία **εγγενή τυφλότητα** σε ό,τι αφορά το [...]

Προφανώς, η “τυφλότητα” χρησιμοποιείται μεταφορικά. Η εν λόγω σύναψη δεν παρουσιάζεται παρά μόνο στο Google αλλά όχι σε οικονομικά κείμενα πέραν του παρόντος άρθρου. Ωστόσο, πρόκειται για θετική παρεμβολή, αφού γίνεται κατανοητή.

- 7) [...] conviction that **growth can be generated** by cutting budget deficits
[...] πεποίθηση πως η **ανάπτυξη μπορεί να παραχθεί** μειώνοντας τα δημοσιονομικά ελλείμματα

Τα ρήματα που συνοδεύουν το ουσιαστικό “ανάπτυξη” είναι “ενισχύω, συμβάλλω, υπάρχω, εμπεριέχω” (ΕΘΕΓ) και “παρεμποδίζω, εξασφαλίζω, συμβάλλω, υπονομεύω, παρουσιάζω, τονώνω, στοχεύω, ευνοώ, συμβάλλω, προωθώ, αναμένω, επιταχύνω” (ΣΕΚ). Ως εκ τούτου, πρόκειται για αρνητική παρεμβολή.

- 8) [...] lower deficits require lower taxes to service the loans, something **that will unleash economic growth**
[...] χαμηλότερα ελλείμματα απαιτούν χαμηλότερους φόρους για την εξυπηρέτηση των δανείων, γεγονός που **θα απεγκλωβίσει την οικονομική ανάπτυξη**

Για τον ίδιο λόγο με παραπάνω, πρόκειται για αρνητική παρεμβολή.

- 9) [...] viewed by many outside Germany as an unwelcome imposition of alien economic thinking **with little practical use in the immediate situation**
[...] που το θεωρούν ως μία μη καλοδεχούμενη επιβολή ενός ξένου μοντέλου οικονομικής σκέψης, **με λίγη πρακτική χρήση στη συγκυρία**

Πρόκειται για αρνητική παρεμβολή, η οποία αναμφισβήτητα ξενίζει και μπερδεύει τον Έλληνα αναγνώστη.

- 10) Angela Merkel **needs a** European **nod** to German principles
Η Άγγελα Μέρκελ **χρειάζεται μια ευρωπαϊκή επίνευση** στις γερμανικές αρχές

Στον ΕΘΕΓ υπάρχει η σύναψη “γίνεται με επίνευση”, ενώ στο Google τα αποτελέσματα της αναζήτησης για το “χρειάζεται την επίνευση” είναι μόλις 7. Επομένως, γίνεται λόγος για αρνητική παρεμβολή.

- 11) In finding a path forward, **German willingness** to compromise its ordoliberal principles **should not be underestimated**
Για να βρεθεί διέξοδος, η **γερμανική προθυμία** [...] **δεν θα έπρεπε να υποτιμάται**

Σε αυτή την περίπτωση γίνεται λόγος για αρνητική παρεμβολή δεδομένου ότι το ρήμα “υποτιμώ” δεν συνάδει με την “προθυμία”.

Σύνολο προτάσεων: 33

Προτάσεις με παρεμβολή: 14

Κείμενο 2

Πρωτότυπο: Greece’s ailing economy grinds to a halt

Μετάφρασμα: Σε απόλυτο τέλμα η ελληνική οικονομία

- 1) [...] as the country **endured** two nail-biting **elections** with its future
[...] καθώς η χώρα **υπέμεινε** δύο αγωνιώδεις εκλογικές **αναμετρήσεις** και το μέλλον της

Πρόκειται για αρνητική παρεμβολή καθώς τα ρήματα που συνοδεύουν το ουσιαστικό “αναμέτρηση” είναι “χάνω, κερδίζω, διεξάγω, θυμάμαι, γίνομαι, φαίνομαι, αποφεύγω” (ΕΘΕΓ) και “αναμένω, συγκρίνω” (ΣΕΚ). Επίσης, δεν υπάρχει κανένα αποτέλεσμα στην αναζήτηση στο Google.

- 2) The political paralysis has both quickened the outflow of deposits from Greece’s **teetering banks** and put on hold an EU-funded effort to recapitalise them. Business leaders say they can no longer obtain the most **basic credit** – even when they **boast solid order books**
Η πολιτική παράλυση επιτάχυνε τη φυγή των καταθέσεων από τις **παραπαίουσες τράπεζες** και πάγωσε την κοινοτικά χρηματοδοτούμενη προσπάθεια για την αναχρηματοδότησή τους. Οι επιχειρηματίες λένε ότι πλέον δεν έχουν πρόσβαση ούτε στην πιο **ουσιώδη πίστωση**, ακόμη κι αν **τα βιβλία τους είναι πολύ ισχυρά**

Όσον αφορά στην πρώτη σύναψη, δεν εμφανίζεται πουθενά ούτε στον ΕΘΕΓ ούτε στο ΣΕΚ και τα αποτελέσματα της αναζήτησης στο Google είναι ελάχιστα. Ωστόσο, γίνεται λόγος για θετική παρεμβολή δεδομένου ότι ο Έλληνας αναγνώστης την κατανοεί. Η δεύτερη σύναψη όμως θεωρείται αρνητική παρεμβολή, αφού δεν εμφανίζεται πουθενά, με αποτέλεσμα να προκύπτουν ερωτήματα για το πώς ακριβώς ορίζεται η “ουσιώδης” πίστωση. Η τρίτη σύναψη εκλαμβάνεται ως αρνητική παρεμβολή επειδή δεν είναι ξεκάθαρο ότι τα βιβλία δεν μπορούν να είναι “ισχυρά”.

- 3) [...] most of **the funds leave** the country as soon as they arrive to repay foreign creditors
[...] καθώς το μεγαλύτερο **μέρος των κεφαλαίων φεύγει** αμέσως από τη χώρα για να αποπληρωθούν οι ξένοι πιστωτές

Σύμφωνα με τον ΕΘΕΓ, τα κεφάλαια μπορούν να “εισρεύσουν, διατεθούν, εμφανιστούν, προσελκυστούν, χρησιμοποιηθούν” αλλά και να “αντληθούν, δανειστούν, προσφερθούν”, σύμφωνα με το ΣΕΚ. Ωστόσο, γίνεται λόγος για θετική παρεμβολή αφού το ελληνόφωνο αναγνωστικό κοινό δεν μπερδεύεται.

- 4) [...] we’re at a **complete standstill**
Βρισκόμαστε σε **απόλυτο τέλμα**

Στον ΕΘΕΓ δεν παρουσιάζεται πουθενά η εν λόγω σύναψη, ενώ στο ΣΕΚ τα επίθετα που χρησιμοποιούνται είναι “πλήρες, μόνιμο”. Η αναζήτηση στο Google φέρει κάποια αποτελέσματα. Θα μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει την παρούσα παρεμβολή θετική, δεδομένου ότι δεν δημιουργεί σύγχυση.

- 5) Even tourism, a **typical redoubt** of the Greek economy, is suffering [...]
Ακόμη και ο τουρισμός, το **κλασικό οχυρό** της ελληνικής οικονομίας, υποφέρει [...]

Εδώ, θα έλεγε κανείς ότι πρόκειται για αρνητική παρεμβολή, αφού η παρούσα σύναψη δεν εμφανίζεται πουθενά.

- 6) Some of those **effects** are **obvious**
Ορισμένες από αυτές τις **επιπτώσεις** είναι **πασιφανείς**

Για μια ακόμα φορά η παρεμβολή είναι αρνητική αφού το επίθετο που έχει επιλεγεί δεν συνάδει με το ουσιαστικό “επιπτώσεις”.

- 7) [...] said his company had begun shopping for a new data centre outside Greece, amid fears that the country will suffer **rolling blackouts** this summer
[...] δηλώνει ότι αναζητά νέα εταιρεία παροχής υπηρεσιών data center εκτός Ελλάδας φοβούμενο ότι θα υπάρξουν **αλυσιδωτά blackout** αυτό το καλοκαίρι

Στην παρούσα σύναψη προβληματίζει η διατήρηση του ουσιαστικού blackout στην αγγλική έναντι της μη μεταγραφής του στην ελληνική και φυσικά η χρήση του επιθέτου “αλυσιδωτός”. Πρόκειται για αρνητική παρεμβολή.

- 8) [...] stopped paying **regular salaries** to his eight employees
[...] σταμάτησε να πληρώνει τους **τακτικούς μισθούς** για τους 8 υπαλλήλους του

Πρόκειται και πάλι για αρνητική παρεμβολή, δεδομένου ότι δεν είναι σαφές πώς ακριβώς ορίζεται ο “τακτικός” μισθός.

- 9) [...] he is hoping that a new **government** will **emerge** this week
[...] ελπίζει ότι **θα προκύψει νέα κυβέρνηση** αυτήν την εβδομάδα

Πρόκειται για κατά λέξη μετάφραση και συνεπώς αρνητική παρεμβολή στην παρούσα σύναψη. Το ρήμα που χρησιμοποιούνται είναι “σηματίζω” (ΣΕΚ).

Σύνολο προτάσεων: 38

Προτάσεις με παρεμβολή: 16

5. Συμπεράσματα

Η έννοια της παρεμβολής έχει απασχολήσει την ξενόγλωσση βιβλιογραφία και τοποθετείται σε αρκετά κεντρική θέση της μεταφραστικής θεωρίας και πράξης. Ωστόσο, αποτελεί καινούριο θέμα για την ελληνική βιβλιογραφία της Μετάφρασης και, προς το παρόν, δεν έχει μελετηθεί συστηματικά. Ως εκ τούτου, θεωρείται ενδιαφέρουσα η διερεύνησή του και στην ελληνική γλώσσα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Elston-Güttler K.E. και J.N. Williams (2008). “First language polysemy affects second language meaning interpretation: evidence for activation of first language concepts during second language reading”. In *Second Language Research* 24:2, 167-187.
- Even-Zohar I. (2010 [2005]). “Laws of cultural interference”. In I. Even-Zohar *Papers in Culture Research*. Tel Aviv: Tel Aviv University, Unit of Culture Research, 52-68. http://www.tau.ac.il/~itamarez%20/works/books/EZ-CR-2005_2010.pdf.
- Eskola S. (2004). “Untypical frequencies in translated languages: A corpus-based study on a literary corpus of translated and non translated English”. In A. Mauranen και P. Kujamäki (eds.), *Translation Universals: Do they exist?*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins, 83-99.
- Hatzidaki A., H.P. Branigan και M.J. Pickering (2011). “Co-activation of syntax in bilingual language production”. In *Cognitive Psychology* 62:2, 123-150.
- Harri Jantunen J. (2004). “Untypical patterns in translations: Issues on corpus methodology and synonymity”. In A. Mauranen και P. Kujamäki (eds.), *Translation Universals: Do they exist?*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins, 101-126.
- Mauranen A. (2004). “Corpora, Universals and Interference”. In A. Mauranen και P. Kujamäki (eds.), *Translation Universals: Do they exist?*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 65-82.
- Newmark P. (1991). *About Translation*, Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters LTD.
- Rothman J. και J.C. Amaro (2010). “What variables condition syntactic transfer? A look at the L3 initial state”. In *Second Language Research* 26:2, 189-218.
- Σαριδάκης Ι. Ε. (2010). *Σώματα Κειμένων και Μετάφραση Θεωρία και Εφαρμογές*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Σαριδάκης Ι. Ε. (2011). “Παράλληλα και συγκρίσιμα σώματα κειμένων στη μετάφραση: Θεωρητικός προβληματισμός, ερευνητικοί και διδακτικοί στόχοι”. In *Civitas Gentium* 1:1, 159-187.
- Σαριδάκης Ι. Ε. (2012). “Η Παρεμβολή και η τυποποίηση στη μετάφραση ειδικών επιστημονικών κειμένων: Προς ένα πιθανολογικό περιγραφικό-ερμηνευτικό μοντέλο της μεταφραστικής επιτέλεσης στα ειδικά κείμενα”. In Ζ. Γαβρηλίδου, Α. Ευθυμίου, Ε. Θωμαδάκη και Π. Καμπάκη-Βουγιούκλη (επιμ.), *Πρακτικά 10^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο

- Πανεπιστήμιο Θράκης, 1110–1127.
- Sunderman G. και J.F. Kroll (2006). “First language activation during second language.” In *Studies in Second Language Acquisition* 28: 3, 387-422.
- Toury G. (1995). *Descriptive Translation Studies – And Beyond*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins.
- Więclawska-Szymańska E. (2009). “Lexical importation and Integration: the case of English-rooted Polish Legalese”. In *SKASE* 6:2. http://www.pulib.sk/skase/Volumes/JTL14/pdf_doc/03.pdf.

Δικτυακοί τόποι οικονομικών άρθρων

- Skaly, D. (2012). “Germany's approach to crisis lost in translation”. In *The Irish Times* 1.3.2012. <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2012/0301/1224312582050.html>.
- Skaly, D. (2012). «The Irish Times: Χαμένος στη μετάφραση ο τρόπος που αντιμετωπίζει η Γερμανία την κρίση». Μτφρ. Α. Γιάμαλη In *Αυγή* 3.3.2012. <http://www.avgi.gr/ArticleActionshow.action?articleID=673471>.
- Chaffin, J. (2012). “Greece’s ailing economy grinds to a halt”. In *Financial Times* 19.6.2012. <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/e79024a2-ba28-11e1-84dc-00144feabdc0.html#axzz2EDb6leQA>.
- Chaffin, J. (2012). «Σε απόλυτο τέλμα η ελληνική οικονομία». In *Euro2day* 20.6.2012. http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/708161/ArticleFTgr.aspx.